Број 51. У Новом Саду у среду 6. марта 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: за један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље за четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Успех земљорадничких задруга.

Једва прошло 4 године, како се основаше у нас прве земљорадничке задруге... У онај мах било је у нас мало, врло мало људи, који су макар и познавали ту установу, и земљорадничке задруге имале су према томе врло мало пријатеља, а још мање онаких пријатеља, који су радили на остварењу њихову, подржавали их и храбрили.

Шта је то 4 године?! Један део тих 4 година беше испуњен зебњом, хоће ли се то моћи и код нас? И је ли наш народ баш толико пао, да се не може ни како подићи, никако кренути напред, чак ни онда, ако се наслони на најјачи стуб, на задругарство? Јер огромна, горостасна снага лежи у задругарству. Јача, но што многи и сањају.

Био је један мали део народних пријатеља, који нису очајавали. Веровали су у народ, и снагу његову, у свест његову и веровали у моћ задругарства. И говорили су и писали: Да ми још ни из близу не схваћамо, докле могу да нас подигну, оснаже и доведу задруге за 10 до 20 година.

Испунило се! Испунило се оно, што ни највећи пријатељ земљовадничких задруга не очекиваше тако брзо. Те задруге ницаху испрва ретко, па све чешће и ми се тек данас налазимо на првом почетку њихову. Па опет данас је број земљорадничких задруга које већ раде прешао 100 а око стотину су у оснивању.

Број задругара је четир хиљада, а капитал што га ти задругари имају износи на 16 милијуна круна. И створи се савез и средишња каса земљорадничких задруга са седиштем у Загребу. Нећемо да кажемо, да у појединим земљорадничким задругама није долазило до мањих трзавица, али су оне изглађене. Задруге су на почетку као мала деца. Оне морају у свом младом добу да прекуже неке мале грозница и дечије болести. Ал тога је бивало свуда, и биваће свуда.

Но кад задруга прекужи то, онда силно напредује. И они који познају стање наших земљорадничких задруга, знају, да су те задруге многом помогле, код многог задржале пропадање, многог спасле од коначне пропасти. И допринеле су, да хиљадама њих посташе озбиљнији, трезвенији, вреднији, бољи. И измирише многе заваде, и спречише много парничење. И уплив њихов на пољу душевности показаће се у пуној снази још другче, сасвим друкче тек после више година. Да ће то тако бити, за то имамо сигурних знакова. То знају најбоље они, који проучавају уплив наших земљорадничких задруга.

Но данас хоћемо да говоримо о једном великом, видљивом успеху наших земљорадничких задруга, управо савеза њихова. Те су задруге јуче, у понедељак, 4. о. м. узеле на 12 година под закуп од народних фондова пустару Сириг, која има преко 4.600 јутара. Оне су издржале лицитацију са милијунарима и дале — највећу цену.

То је видите учинила сиротиња, кад се удружила. Мали људи постадоше велики, слаби постадоше јаки за највеће послове, чим се удружише.

Је ли потребно, да још што кажемо?! Није! Ко још ни из овог не види моћ задругарства, па чак и моћ младог задругарства, томе је излишно и речи говорити.

Ми смо хтели данас поново да укажемо на ту моћ. И честитамо земљорадничким задругама и савезу њихову на успеху. А какав је то успех у појединостима, о томе ћемо проговорити првом згодом.

Суђење у Босни.

Босна у фебруару о. г.

Још лане је у „Застави“ изнесено, шта учини српско православно свештенство у бијељинском протопрезвитерату на својој скупштини 12. јула пр. г Оно посла записник о својим решењима Њ. Високопресв. АЕ и Митрополиту зворничко тузланском Григорију Живковићу као и вођама у борби за автономију српске цркве и школе у Босни и Херцеговини г. г. Глигорију Јефтановићу, Воиславу Шоли и Кости Кујунџићу.

У истом допису поменуто је, да је АЕ и Митрополит Григорије својим писменом од 10. Августа пр. г. број 643. изрекао: „Свештеничку скупштину, држану 12. јула у Бијељини и сав њен рад сматрамо незаконитим и неправоваљаним; стављамо записник састављен у тој скупштини и Нама поднесени ad acta; јереја Јована Новаковића као неспособна за управу протопрезвитерата и недостојна нашег повјерења одлучујемо од управе протопрезвитерата бијељинског, а управу тога протопрезвитерата повјеравамо јереју Ђоки Опалићу пароху обарском“.

Против овог јединственог, деспотског апсолутистичког и управо папиштанског становишта једног православног Митрополита према подручном свештенству, кад ово устане у обрану права своје цркве, поднијело је свештенство, јереј Јован Новаковић и одбор српске православне црквено-школске општине бијељинске, протест Њ Светости патријарху Јоакиму III. у Цариград.

Наша влада предаде државном одвјетништву на поступак тај протест, који поднесе српски православни црквено-школски одбор бијељинског котара.

Како и којим путем и начином је доспио у руке владе овај протест, састављен и потписан у сједници одборској, то нећемо овдје истицати! Али, од куда се наша земаљска влада — као што рече државни одвјетник Шута — нашла компетентна, да ову ствар чисто црквено-православну, чисто интерну између црквеног пастира и његове паствe износи на суд и то јавно пред публику разновјерну, то се не да путем законитости разсвијетлити!

Ствар ова је за јавност саврела, па је ево и износимо пред свијет и људе у њеној цјелини да свијет и људи о њој суде у јавности.

Протест који је поднесен Његовој Светости патријарху Јоакиму Ш. у Цариград од стране српско-православне црквено-школске општине бијељинске гласи од ријечи до ријечи:

Ваша Светости!

С дубоким осјећајем бола и туге најпонизније одани Вам синови и вјерно стадо те свете столице

ПОДЛИСТАК.

ТРОНД.

По Бјернстјерне Бјернсону.

Алф беше име једном човеку, на кога сви сељани његови полагаху велике наде, јер је врло многе надмашио радном снагом и мудрошћу. Али кад том човеку беше триест година, повукао се он у планину, где је на две миље од села прокрчио парче земљишта, на ком је живео. Многи се чудили, да је он у такој самоћи могао дане да траје, али се још више зачудише, кад неку годину доцније видеше, да с тим самцем у планини дели самоћу најживља девојка из долине.

Прозваше их »шумски људи«, а он беше познат под именом »Алф у шуми«; људи су дуго са њим гледали, кад га опазе код цркве или при раду, јер не могаху да га схвате, а он пак не беше ни најмање вољан, да им се изјасни. Његова жена беше само неколико пута доле у селу, и то један пут, да крсти једно своје чедо.

То чедо беше син, које доби име Тронд. Што је дете старије бивало, то су родитељи све чешће о том говорили, да им помоћи треба. Пошто се у своја средства не уздаху, да узму одрасла човека у кућу, то узеше једно девојче од четрнаест година, које је на дете пазило, кад родитељи ван куће беху.

Девојче беше свакако нешто једностранo и дечко у брзо опази, да оно, што му мати каже, може лако да схвати, а што му Ранг хилда говори, да му је здраво тешко. С оцем није много опћио и више га се бојао, јер кад год би он у собу ушао, морала је највећа тишина бити.

Но, једног бадњег вечера — на столу су гореле две свеће, а отац је пио из једне боце, која беше сасвим бела. И отац узе Тронда на крило, погледа му оштро у очи и викну: »Погледај ме, деране!« на то рече нешто блаже: Ти хвала Богу ниси плашљив! Хоћеш ли, да чујеш једну скаску?« Дечко не рече ништа, али се избечи у оца. Он му причаше о неком човеку, који се Блес звао. Исти човек беше у Копенхагену пред судом због неке парнице баш на сам бадњи дан. Суд је трајао до доцкан у вече. То беше Блесу жао, и док је тумарао по сокаци, желећи да што пре дође кући својој у Ваг, виде он пред собом снажна човека у белом плашту, где иде. »Ала брзо идеш!« рече Блес. »Далеко ми је кућа, а рад сам још вечерас да стигнем«, одговори човек. »Па куда ћеш?« — »У Ваг«, одговори човек и корачаше даље. — »Ах«, уздахну Блес, »кад бих само и ја с тобом могао тамо!« — »Па седи остраг на моје саонице!« одговори човек, те сави у улицу, у којој је коњ стајао. Он се попе и погледа на Блеса, кад се овај на саонице пео. »Само се мораш чврсто држати!« рече он. Блес учини тако, и то је заиста и морало бити, јер нису путовали непрестано по равној земљи. »Ја мислим, да ти преко воде возиш«, рече Блес«. — »Па то и чиним«, одговори човек, и пена од воде прскаше око њих.

Кад беху мало даље, учини се Блесу, као да се не возе више по води. »Ја мислим, да сад кроз ваздух идемо«, рече он. — »Па да«, одговори човек.

Али кад су се још даље возили, учини се крај, кроз који су пролазили, Блесу познат. »Ја мислим, то је Ваг«, рече он. »Да, сад смо стигли“, одговори човек, и Блес се радовао брзом путовању. »Највећа хвала на тако брзом путовању!« рече он. »И теби хвала«, одговори човек, и терајући коња, дода: »Но сад није више вредно, да се за мном осврћеш«. — »Не, не«, мишљаше Блес и трчаше преко брежуљака кући. Али од једаред наста за његови леђи читава хука — бука, као да се све стење руши, а сва околина беше јасно осветљена; он се осврте и виде човека у белом плашту, где кроз сам пламен улази у отворен брег, који је високо над њим стајао као каква отворена капија. Блес се зачуди свом путничком садругу и хтеде опет да окрене главу, али залуд — главе није могао више окренути.

Тако шта није дечко никад у свом животу чуо. Он се није смео усудити, да замоли оца, да му још више скаски прича, али сутра рано запита матер, да ли и она коју скаску зна. Како да не, знала их је она доста, али се у њима највише говорило о царским ћеркама, које беху седам година заробљене, док нису

слободни смо пред Ваше прејасно лице изнијети овај наш протест против насилних, неоправданих и неканоничких поступака, које је предузела наша високодостојна митрополијска управа зворничко-тузланска односно суспендовања овдашњег бијељинског свештеника г. јереја Јована Новаковића са административне управе овог протопрезвитерата, што је наш српски народ у највишој мјери огорчило и до великих ерупција довело.

Ваша Светости! Од онога по нас несретнога дана године 1880. када је босанско-херцеговачка влада створила конвенцију подвргавши босанско-херцеговачке српско-православне митрополите безусловно својој неограниченој власти, претрпила је наша црква, вјера и народ таквих политичких удараца, да се је све из темеља заљуљало. И дотле бјеше тешко и претешко стање нашег народа, вјере му и цркве, а од тада од када босанско-херцеговачка влада у начелу подвргну нашу вишу јерархију својој неограниченој и нама туђинској и иновјерној власти, и утичући преко њих на наше ниже свештенство; не само, да нас остави у дотадањем несносном стању, него нас рину још више у бездану пропаст расула и заваде, а римској пропаганди попусти све дизгине да разуздана својом давно жељеном жељом бијесно ровари по нашој рођеној груди, — по народу нашем завађајући га између себе између свештенства, однарођујући га политичким суровим поступцима и изводећи га из свете вјере праћедова на недозвољене начине.

Ваша Светости! Све ово наше несносно стање оцртано је Вашој Светости посве опширно те нећемо о томе ни говорити а и ово тек рекосмо, да се баци летимичан поглед на свеопште прилике нашега народа у овим несретним и јадним покрајинама. — А сада ћемо да пређемо на наше јаде — искључиво бијељинске, — које горе у поглављу наведосмо и што нас је нагнало, да се овим обратимо Вашој Светости.

Све ово што изнесемо пред Ваше свето лице, не темељи се на каквим идеалним политичким тежњама, него износимо сушту истину, да се види данас, шта се ради с нашим народом, вјером и црквом, што сведочимо нашом српском чашћу.

Ваша Светости! Ова општина односно парохија је од вајкада имала право гласа, да у споразуму са надлежним митрополитом, дијецезаном бира и изабере себи свештеника, који је уједно и администратор протопрезвитерата.

Кад је у години 1895. умро наш свештеник и протопрезвитер Димитрије Марковић, митрополијска управа обећала је, да ову парохију неће попунити без нашега (т. ј. народног) знања и споразума, као и прије што нам се то право није крњило. Међу тим митрополијска управа у години 1896. изневјерила је своје обећање, те нам поставила за свештеника и администратора протопрезвитерата госп. јереја Јована Новаковића, без да је ишта ко о томе знао. Ова општина чинила је кораке и протестирала такав самовољан поступак митрополијске управе, којим се гази дотадање право ове општине и народа, али митрополијска управа заштићена иновјерном владом, која има намјеру, да се угњетавањем народног права и међусобним раздором нашим користи римпапска пропаганда, — није се никад хтјела обазријети на толике наше молбе и представке. — Ова општина огорчена том преваром, којом се самовољно гази народно право и у којој се крију зле намјере иновјерне владе, ударила је тада на личност јереја Јована Новаковића стварајући му погрјешке из његова личног и приватног понашања, те је и у том погледу поднијела представку митрополијској управи да г. јереја Јована Новаковића дигне са ове парохије и управе протопрезвитерата и тијем, да поврати парохију у пријашње упражњено стање, како би народ по пријашњем свом праву могао дати гласа и у споразуму са митрополитом себи свештеника, односно протопрезвитера изабрати; али митрополијска управа ни тада није хтјела изаћи на сусрет жељама ове општине и парохије премда је за то довољна ослонца и разлога имала.

Ну сада, када је наш свештеник и администратор протопрезвитерата г. јереј Јован Новаковић са осталим свештенством овог протопрезвитерата, дао гласа, да се наше црквено просвјетно питање једном крају приведе и да се у погледу спорних тачака тога питања слаже са осталим свештенством и народом у нашој домовини, тада је наша митрополијска управа с неким једом и тиранијом, не узимајући у обзир народно расположење, његове жеље и право, — једним махом јереја Новаковића суспендовала са управе протопрезвитерата као богослова и способна, дочим је управу протопрезвитерата повјерила јереју Ђоки Опалићу пароху обарском, који имаде само четири разреда старе псалтирске школе. Ово је митрополијска управа сада учинила по упливу иновјерне политичке власти, која у Новаковићу нема више повјерења а у свештенику Опалићу имаде опробаног старог политичког једномишљеника (за паре и част) и који као неспособан неће ништа моћи радити у корист своје св. цркве, него ће само фигурирати и радити оно што му политичка власт препоручи.

Из свега довде што рекосмо, мислимо, да ће Ваша Светост стећи увјерење, да митрополијску управу у њезиној административној управи не руководи еванђелска љубав, канони и потреба цркве, оправдане жеље свештенства и народа, него само политичко расположење иновјерне владе.

Ваша Светости! Наш високопреосвештени господин митрополит Григорије, не само да је својом административном управом од наше цркве и свештенства направио ћуприју преко које иновјерна влада и њезина рим-панска пропаганда, — користећи се неуставношћу наше цркве и раздором нашим — успјешно свој циљ постизава, него наш поменути митрополит не одговара свом позиву ни у вјерском ни у моралном погледу. Он од када је заузео своју митрополијску столицу још није своме народу ни о једном празнику написао и послао „посланицу“, да га у данашњим тешким приликама — када је римпапска аждаја на нашу цркву зинула, да га утјеши и поучи, како треба да чврсто и постојано држи свету православну вјеру отаца својих и прави хришћански морал и побожност.

Наш митрополит Григорије посве се је отуђио од свога стада (народа) и још му се није од срца к срцу јавио као архипастир у архипастирском типу и орнату са божијим знацима љубави, милосрђа, слоге, утјехе и т. д. да би стадо познало свог архипастира глас и к њему пошло, а не од њега као „чуждаго“ бјежало. (Јов. гл. X. стих 1—42.)

Наш високопреосвештени г. Григорије не даје никакве важности освећењу цркава, нити походи молитвене и побожне зборове народне, премда га народ најљудније моли и путне трошкове радо пристаје сносити (црквена општина у Загонима). — Када канонички посјећује ове крајеве своје епархије код њега се не виђа архипастирска круна (митра) и жезао, нит се може чути она импозантна великог значења духовна ријеч „Мир всјем братије и духовна чада моја“, него он метне шешир на главу, — што је овдашњем српском народу необично и непријатно, те као какав цивилни инспектор или путник трговачки пројури крај цркве (у Бијелини) без да се по дужности у њу сврати, да цјелива „свјатаја свјати“ него право у хотел, тамо одма изиђу пред њега политичке особе и ту се кују сплетке на штету наше заједничке слоге и свете цркве.

Ваша Светости!

Још би много имали јадати се и тужити на нашег митрополита Григорија и полицајни систем његове управе, али мислимо, да ће из овог што рекосмо Ваша Светост стећи довољно увјерења, да наша овдашња духовна власт не одговара свом позиву, него на жалост сама је постала слијепо оруђе иновјерне политичке власти и рим-папске пропаганде.

Понизно потписани одборници, као вјерни духовни синови обраћају се Вашој Светости молећи, да милостиво уважи жеље нашега народа и свештенства, те да нам уставним уређењем избави нашу св. цркву, вјеру и побожност од утицаја и мјешања иновјерне владе и рим-папске пропаганде у чисто наше вјерске и богослужебне послове и да узме у заштиту нашег свештеника и администратора протопрезвитерата г. Јована Новаковића јереја, који је сада невина жртва владине политике преко наше митрополије и коме се његова част одузима једино на штету наше овдашње св. цркве.

У нади, да ће Ваша Светост ову нашу молбу и протест милостиво уважити биљежимо се синовском оданости и страхопоштовањем Ваше Светости вјерно одана духовна чада.

Овај протест су потписали:

Симо Јовановић пресједник, *Дико М. Јовичић, Дико Војаковић, Васо Маринковић, Ђока Милошевић, Јован Милошевић, Ђоко Мијић, Милош Лакић, Ристо Манојловић, Јово Стојановић, Вајо Василић, Ђоко Крбањевић, Стево Миливојевић, Перо Новаковић, Лазо Тодоровић* и учитељ *Николић* као перовођа.

По истеку извјесног времена од кад је протест послат путем поште Његовој Светости патријарху, — а то је управо у ноћи четрдесетог дана (пошто по казне-

---

ослобођене. Дечко је веровао, да га све, што чује и види, окружује.

Њему беше управо осам година, кад туђинац први пут пређе њихов праг. Туђинац има ђаше црне власи, каквих Тронд никад не виде. Он рече кратко »добар вече« и уђе у собу. Тронд се поплаши и седе на столичицу крај огњишта. Мати понуди човека, да седне; он учини то и мати га тек сад изближе поче да посматра. »У добри час, та то је наш свирач«! рече она. — »Да, ја сам. Давно беше кад сам у твоји сватови свирао«. — »Од тада је лепо парче протекло. Идеш ли из далека?« — »Свирао сам о Божићу с оне стране планине. Али на сред пута ми би нешто рђаво, те морадох свратити, да се одморим«.

Мати му донесе јела. Он седе за сто, али не рече: »У име Божје!« као што је дечко научио да слуша. Кад је јео, он устаде. »Сад ми је опет са свим добро«, рече он, »само ме пусти, да се за час одморим«. И он леже у Трондову постељу да се одмори.

Тронду наместише на земљи. Кад је на земљи лежао, зебла му лева страна, која беше од огњишта окренута. Ту ноћ је врло немирно спавао. Сневао је страховито. Тешком муком викну: »мати!« — и пробуди се. »Драго дете, шта си тако страшно сневао«, рече му мати и узе га на руке.

Он је дрхтао по целом телу и обзирао се у наоколо. Туђинца беше нестало и он се не усуди за њим да пита.

Мати обуче њено црно рухо и оде доле у село. Кад се вратила, допратише је два туђинца црних власију и ниских шешира. Ни ти не говораху: »У име Божје!« кад су јели и говораху с оцем нешто врло тихо. После тога одоше скупа у комору и вратише се с великим сандуком, који међу собом ношаху. Они метоше тај сандук на саонице и рекоше збогом. Тада рече мати: »Чекајте мало, па узмите мало сандуче, које је он уза се носио«. »То нека остане том малиши«, рекоше они и показаше на Тронда. Тронд погледа на свој поклон и запита: »Шта је у њему?« — »Види сам«, рече му мати. Он покуша а и мати му помагаше при отварању. Израз велике радости прелети његовим лицем, јер он виде у сандучету, где лежи нешто врло лако и фино. »Узми то!« рече му мати. Он дирну само једним прстом, али га с великим страхом трже натраг. »Плаче!« викну он брижно. »Само га смело ухвати!« рече му мати и он ухвати целом руком и извади напоље. Непознату ствар окреташе овамо онамо и загледаше са свију страна. »Шта је то, драга мати?« упита он. »То су, сине, егеде.«

На тај начин доби Тронд Алфонов своје прве егеде.

Отац је знао нешто свирати, те показа сину основне појмове; мати је пак знала неке арије, још из оног доба, кад је играла и она је исте научила Тронда, који је наскоро нове измишљавао. Тронд се одао и телом и душом свирци, и све, што је до сад био научио, стапало се у егедама.

Свирка његова летела је преко сурих планина а са свирком и његове жеље. Кад је отац једног дана причао, како је на тргу је дан дечко свирао и много новаца заслужио, упита на само Тронд своју матер, би ли смео и он ићи, да људима, шта свира, па да и он много новаца заслужи. Кад је мати то оцу споменула, отац кратко рече: »Он ће и онако доста рано у свет изићи«, и то је рекао та ким гласом, да мати ништа споменути није смела.

Наскоро после тога разговараху се отац и мати при столу о новим суседима, који се не давно у планини настанише и који ће се скоро венчати. Као што отац рече, не имађаху још свирца. Кад је дечко матер саму у кухињи ухватио, запитао је тихо: »Зар им не би ја могао свирати?« »Ти си још мали за то!« одговори му она. После тога изађе у двориште, где је отац био и рече: »Тронда би требало у цркву водити, јер он још никад у њој не беше. А најлепша је прилика, да он свира суседима при свадби.« Отац се није одупирао и мати оде суседима, да им понуди за свирца свог сина, за ког рече: »Како он свира, тако није ни један дечко свирао.« И збиља Тронд ће суседе са свирком на венчање пратити.

То проузрокова код куће велику радост. Од ране зоре до мркла мрака свирао је Тронд вежбајући се у новим аријама, а ноћу је о истима сневао; оне су га носиле преко брда у туђе земље, као да јаше на облацима. Мати је шила ново одело а отац је бегао из собе.

ном закону рок је 40 дана тужби за увреду части) — размилише се полицаји по Бијељини, упадоше у куће потписника протеста, те неког прије а неког око поноћи пробудише и на тај начин благовремено уручише позиве одборницима, да сутра дан рано предстану суду котарском као окривљеници из §§. 442. и 445. каз. зак.

Може се само замислити какав је страх произведен у мирним кућама и породицама ових људи кад су полицајци уручивали службено позиве у ово попасно доба ноћи у које је у свима државама зајамчен мир грађанству!

Сутра дан почело је свечано преслушавање окривљеника, које је трајало неколико дана. Приликом овог преслушавања затворен је у апс пресједник српске општине Симо Јовановић, јереј Јован Новаковић, Ристо Манојловић и учитељ Николић.

Осуђени су Симо Јовановић на 3 недеље затвора, Ристо Манојловић на 10 дана, сви остали на 3 дана, осим учитеља, који је ослобођен. О току расправе, известићу Вас опширније.

Политички преглед.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглези још увек ништа не јављају о догађајима на бојишту. Једна једина вест, која је стигла из Лондона гласи: Да је једна добро оружана бурска чета од 60 момака пошла према Ледисмиту, но да је изаслано једно коњичко одељење, да је одагна оданде. Прилике у Наталу мора по Енглезе врло јадне да су, кад се једно мало одељење Бура усуђује да улази у срце Натала и пође према престоници његовој, добро утврђеном Ледисмиту. Из Лондона још јављају наравно приватно, да је Метијен за то пуштен на слободу, што је између Киченера и Боте постигнут споразум, да Енглези неће погубити Круицингера и да у будуће бурске заробљене вође, неће стављати пред енглески ратни суд. — Из Капа је стигла вест да је са здрављем злогласног Цецил Родеса, још увек врло рђаво. — Из Лондона јављају још како је ратно звање решило да још у току ове недеље пошаље 10.000 војника у Јужну Африку. Ни једном се речи не вели каква је то војска и одакле је сакупљена.

Сукоб између шпанске владе и Ватикана. Папа је упутио својеручно писмо шпанској удови краљици регентињи, у којем јој јавља, како не дозвољава да ступи у живот познати декрет о конгрегацијама. Овим је изненада створио шпанској влади велику тешкоћу, но она ће без сумње умети савладати. Као што је познато у Шпанији још није решена ни министарска криза. Краљица регентиња поверила је Сагасти да састави нову владу. Изгледа да је папа хтео овим својим чином да заоштри кризу и да осујети састав новог кабинета.

Из патријаршије.

Од кад је др. Љуба Павловић говорио последњи пут у сабору, отац Георгије је — промукао, толико се жести и љути.

Али се не љути толико на дра Павловића, колико на оне друге српске посланике. Каже, са посланицима из Хрватске и Славоније било је у сабору око двадесет Срба. Па шта су ти радили? — Ништа!

Чика Стева требао је да им купи трумбете, звиждоље, па да су направили ларму и опструкцију. И требали су бар они »најврснији« да полете на говорника са стиснутим песницама и да га гађају са трулим јајима. (Чика Стева кад је за ово чуо, он је рекао: Лепо, лепо, али ко би платио те трумбете и звиждоље?)

Напослетку, јада се патријарх: да је било у сабору ма једног »Браниковца«, он би узвикнуо живео, кад се споменуло моје име, па би и онда видео угарски сабор, колико ме »честује« мој народ. Ал овако — ништа.

Знам да ће бар неки од посланика из Хрватске и Славоније казати: И ми би то били учинили, али смо — заборавили. Јест, није доста што сам ја заборавио. И колика је већ брука због те моје заборавности?! Ако сад стану и други заборављати, лепо ће нам ићи.

Па кад је већ све тако било, онда бар да није чика Стева узвикнуо трипут: није истина! И то викао онда, кад није било потребно. А кад дође реч на цифре и на званична акта, он — ћуткац.

И кад већ није могао друкче удесити, требао је ћутати, бар ово једаред ћутати. Јер шта сад говоре по клубовима? Чуо сам већ. Кажу: Нико ме није бранио, само чика Стева, Иштван бачи.

Бар да није ни он!

Јер ће рећи: Чика Стеза га је бранио, дакле — крив је.

Сачувај ме Боже мојих пријатеља, а радикалима ћу већ сам полметати ногу.

В.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. марта ове год. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше поштов. претплатнике којима је крајем фебруара истекла претплата, да изволе исту за времена, за месец март обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Честитке. Као што смо извештени са више страна честитали су др. Љуби Павловићу, на његовој интерпелацији и говору у ствари сазива срп. нар. црквеног сабора. Из Руме му је отправила трговачка омладина овакав брзојав:

Др. Љуби Павловићу,
саборском посланику Будимпешта.

Као одличном браниоцу српске народне црквене автономије на угарском сабору довикујемо вам у име радикалне омладине румске: Истрајте у тој борби узвишеној на страх врагу и непријатељима српског народа. Вића Грујић, Никола Живковић, Тане Бировљев, Гавра Радујковић, Ђура Вуковић, Јован Остојић, Василије Божић, Војислав Николајевић, Јован Ђорђевић, Боривој Путник, Живко Јовановић, Пера Вујин, Станислав Кампл, Игњат Кампл, Сава Глигоријевић.

„Глас Црногорца“ о веридби кнежевића Мирка пише ово: „Ономадне је на Цетињу објављена веридба Њ. В. књаза Мирка са госпођицом Наталијом Константиновића, кћерком угледне српске куће која је у фамилијарној вези са краљевском кућом Обреновића. Њ. Крал. В. књаз Данило, заступајући свога узвишеног родитеља, углавио је веридбу свога брата Мирка у Ници, где сада станује породица Константиновића. Неки листови су ову веридбу доводили у везу са скорашњом мисијом нашег министра иностраних дела у Београду; али се озбиљно није могло ни посумњати да ће Њ. В. млади краљ Александар имати ишта против овога избора младих срдаца. Напротив баш ових дана утврђене су најискреније братске везе између Београда и Цетиња на пакост наших општих непријатеља. То је одма најбоље потврдила и бечка „Н. С. Преса“, како нас бечки „Кор. Биро“ извештава доводећи ову веридбу опет у везу са без икаква разлога истакнутим питањем о престолонасљедству у Србији и опет непријатељском намером да својим старим занатом разбуди сумњичења између два српска стожера. Срећом, и у Београду као и на Цетињу одавна су већ упознали и искусили зле намере те врсте листова, и они нас већ не могу него само више приближити и спојити у све то чвршћу заједницу. Непрекидна брига њихова о престолонаследству у Србији већ је постала одвратна, и озбиљни људи морају је презирати. У Србији је краљевски пар — понављамо — слава Богу, у цвету здравља и младости и за то је у недогледној даљини свака брига и његовом насљедству. А из каквих извора потиче та брига познатих листова, најбоље се види с каквом неделикатношћу и некаваљерством пишу о узвишеној госпођи, Њ. В. краљици Драги. Већ та нота њихова одвраћа од њих сваког иоле складна човека и каваљера, и открива неодољиву мржњу њихову према свему што је српско. Али нека их — ми имамо народну пословицу, која говори: нема зла без добра. И злоба наших општих непријатеља према нама само може још боље учврстити заједницу између Србије и Црне Горе и братску љубав између српских владалачких кућа Обреновића и Петровић-Његоша.“

Последње ноћи није дечко спавао, него измисли нову арију о цркви, коју још видео није. Зором рано био је на ногама а и мати да му доручак да; али он не могаше ништа јести. Обукао се у ново рухо, узе егеде у руке и тад му се учини, као да му се нешто засја пред очима. Мати га испрати све до каменити степеница и гледаше за њим, док се обронком пуштао.

Отац устаде тихо са постеље и дође до прозора; он стајаше ту гледећи за сином, док год не чу, да мати иде; тад се врати опет у постељу, и кад она уђе, лежао је са затвореним очима.

Она се непрестано вртила око њега, као да би нешто да каже, што јој на срцу лежи. И најзад не могаде издржати.

»Како би било«, рече свом мужу, »да одем до цркве, па да видим шта ће бити«. Одговора не доби, зато мишљаше, да јој муж одобрава, те се обуче и оде.

Беше диван, топао дан, кад се дечко уз планине пео. Уз пут је слушао цвркут птица и гледао сунце, где се кроз лишће беласа. Кад је стигао свадбеном дому није ништа видео ни чуо, до онога што му се у глави вртило. Тек кад га викнуше, да треба да се иде, пође он са егедама напред; свирао је тако дивно, да се широм разлегало. »Видимо ли цркву?« питаше он осврћући се; дуго су му говорили, да се не види, но најзад ипак неко рече: »Ено, кад дођемо иза оне стене, видећеш цркву«. Он свираше своје најлепше песме, гудало је играло а он је гледао нетренимице пред себе. И одједном се црква пред њим указа.

Прво што је видео беше лака магла, која се као дим дизала према стењу с оне стране. Његов поглед се заустави даље над зеленим ливадама и великим кућама с прозорима, чија се окна у јасним сунчаним зрацима као огањ сјала. Цаклило се све као на леду кога зимњег дана. Куће су бивале све веће и веће а прозора све више и више, а овде стајаху с једне стране грдне, црвене куће, коњи су били пред њима за зид везани, мала, лепо обучена деца се играху на једној висоравни а крај сеђаху пси гледећи. Али над свим тим разлегао се дуг, дубок звук, тако да је Тронду сва унутрашњост задрхтала и дође му као да се све, што види, у неком такту креће. Тада одједаред угледа велику, уску кућу, која се својим врхом чак под небо дала. А доле се блистало у сунчевом сјају стотину прозора и цела кућа изгледаше као у каквом пламену. То мора да је црква, мишљаше дечко, и звук мора од ње да долази. У наоколо стајаше велика гомила људи, који беху једни другима врло слични. Он их одмах све доведе у свезу са црквом, те је због тога осећао страх и поштовање и према најмањем детету. Сад морам свирати, помисли Тронд, и прибра сву своју снагу. Али шта то би? Егеде не дадоше гласа од себе. Мора да нису жице у реду; он их погледа, али све беше у свом реду. »Онда мора бити, да гудало нисам доста јако притиснуо«, и повуче из све снаге, али егеде беху, као да су распукле. Звуци беху шупљи и жалосни. Он осети хладан зној на лицу. Мислио је о паметним људима, који у наоколо стојаху, те му се можда и ругају, њему, који је дома тако дивно свирао.

»Хвала Богу, те ми мати није овде, да буде сведоком моје срамоте«, рече он тихо сам себи, кад је свирајући пролазио кроз људе — али гле, ено ње тамо у гомили како у црном руху све даље и даље узмиче.

У истом часу угледа горе на врху црквеног торња човека с црним власима, који му је егеде дао, како седи и довикује му: »Дај ми егеде!« Изгледаше му као да се и сам торањ нагао према њему, да му узме егеде.

Дечко стиште егеде под пазухо. »Не ћеш их добити«, викну, окрете се и побеже из гомиле. Трчао је поред куће, преко поља и ливада све дотле, док га снага не издаде те не паде на земљу.

Дуго је тако лежао лицем према земљи окренута, све дотле док на њега не наиђе његова добра мајка, која га позва да устане па да кући иду. Али Тронда обузе врло велики страх; он се усправи и рече матери: »Не, добра мати, кући се пре не ћу вратити, док год не научим свирати што сам данас видео«.

М—н.

Женидба црногорског кнежевића Мирка. Из Цариграда јављају, да је султан врло топло и срдачно честитао кнезу Николи веридбу сина му кнежевића Мирка. Уједно га је известио, да ће изаслати свог нарочитог заступника, који ће га заступати при венчању. Листови доносе још, како је кнез Никола пре 6 дана пред двор сазвао цетињско грађанство, и народу са прозора саопштио верење Мирково са Наталијом Константиновићевом. У своме подужем говору нагласио је, да је ово верење од велике политичке важности, јер се тиме поново обновило усрдно братство између Петровића и Обреновића, као и између Црне Горе и Србије. Ове речи кнеза Николе изазвале су велико одушевљење у сакупљеном народу, и бурним клицањем поздрављао је руског цара, веренике, Србију и краља Александра. Венчање кнежевића Мирка биће средином маја. Руског цара заступаће нарочити изасланик, један руски велики херцег, талијанског краља заступаће нарочити краљевски херцег. Руски царски пар, талијански краљевски пар и краљ Александар брзојавно су честитали кнезу Николи и вереницима, који се налазе у Ници.

Српско народно позориште. Дружина српског народног позоришта завршила је свој рад у Сентомашу и отишла је за Сомбор. Укупан приход у Сентомашу износио је 7.701·20 круна, а укупан расход 5.523·20 круна. Те по томе чист приход износи 2.178 круна. Ово је свакако леп успех.

И опет долијали мајстори лажног новца. У Угарској је прављење лажног новца на дневном реду и полиција скоро сваког дана улази у траг новим новим дружинама, које кују и протурују лажан новац. У Торди су за кратко време ушли у траг већ другој таковој дружини, и то на овај начин: Два путујућа момка, која оправљају сате свратила су на конак у Геренду код бирташа Стевана Инце. Овај их је одмах почео частити вином, а кад их је мало поднапио изнео им је два примерка скованог сребрног новца од једне и 5 круна. Новац је доста вештачки скован био, само слова нису била исте величине као на правом новцу. Позвао их је да му они зготове слова. А када ови нехтедоше он их је почео туђи. Ови оду и јаве полицији, а ова одмах оде да претресе кућу Инцеову. Инце је све порицао, но у том је једно дете донело један комад лажног новца, које је сиграјући се нашло у башти. Тим трагом нађоше и остале лажне новце, које је Инце сакрио био, бојећи се да га ове путујуће сајџије не одаду. Сада је и Инце све признао, показао справе а проказао и своје ортаке. Тог лажног новца већ су доста били протурили по околини. Сви су кривци поапшени а истрага се строга води.

Време. Очекивати је променљиво, ветровито, но топлије време а местимице кишу.

Вода. И Дунав, и Сава и Тиса опадају.

Срем. Карловци 4. марта.

Земљорадничке задруге и пустара Сириг. Данас је била лицитација (са писменим понудама) за закуп пустаре Сириг, и то на 12 година дана. У седници саборског одбора поднесене су и прочитане су писмене понуде. Др. Лечеи из Куле, понудио је годишњу закупнину од 135.000 круна; Лаза Дунђерски понудио је годишњу закупнину од 141.000 круна; а савез српских земљорадничких задруга понудио је годишњу закупнину од 146.500 круна. И како је савез српских земљорадничких задруга понудио највећу закупнину и одговорио свима осталим условима, то је њему досуђена пустара Сириг на 12 година дана са годишњом закупнином од 146.500 круна.

Пустара Сириг има 4600 јутара земље. И то: 4376 јутара ораће земље, око 200 ливаде и рита и око 24 јутра дворишта и баште. Према досадашњој закупнини понудиле су земљорадничке задруге 20 хиљада круна годишње више. Нема сумње, да ће ову вест радосно прихватити цео наш народ и да ће наше земљорадничке задруге скочити не само у угледу, но да ће се и иначе кренути напред.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 5. марта.

Будимпешта. (Од нарочитог извештача „Заставе“.) Др. Васа Ђурђевић и др. Н. Максимовић (зет патријарха Георгија) дошли су овамо из Карловаца, где чине покушаје, да преокрену ситуацију у личну корист патријарха Георгија, а против автономије. Извештен сам, да је патријарх Георгије веома незадовољан са досадањим резултатом.

Будимпешта. Сабор продужио буџетску расправу и примио буџет који се односи на коњушарство.

Сента. Јутрос се срушила велика дрвена ћуприја, што води преко Тисе. А срушио се и привремени ке. Ћуприја се срушила баш кад је пловила под њом велика теретна лађа. Лађа је пропала и не може се спасти. Штета врло велика. Од људи није нико погинуо.

Трст. Овдашња полиција извештена је, да су они, који су украли динамита при радњи око пристаништног проширења, намерили да бродове „Арпад“ и још један баце у ваздух. Полиција и пристаништна стража предузели су најстрожије мере. Неколико торпедних чамаца изаслати су у Модолино, тамо су приметили један брод, на коме је било много људи, но тај је брод одмах нестао чим је угледао торпедне чамце.

Трговина.

НОВИ САД, 5. марта 1902. год. Пшеница прве каквоће фор. 9·20—30 н. Пшеница средња фор. 9·10 —— н. Пшеница лакша роба фор. 9·——— н Наполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·80—6 — новч. Зоб фор. 6·80—7·— нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·70—80 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

4. (17. марта.)

Поред добре понуде а слабе проће цена је пала са $2^1/_2$ пот. Продато је на 12.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76. до 80· цене од 50 килограма од 9 кр. 15 пот. до 9 кр. 45 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 9 кр. 25 пот. до 9 кр. 60 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 9 кр. 20 пот. до 9 кр. 50 п.; бачка, нова каквоћа по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 9 кр. 20 п до 9 кр. 45 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 35 п. до 7 кр. 55 пот

Јечам, за пиву од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 55 п. до 7 кр. 70 н.

Кукуруз старе, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од — кр. — пот. до — кр. — пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 56 кр. — п. до 56 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 46 кр. — п. до 47 к. — п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 14 кр. 25 п. до 20 кр. 25 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. — п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 17 кр. 50 п. до 17 кр. 75 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 36 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 09 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. — п.
Угарска крунска рента	97 кр. 45 п
Аустријска златна рента	120 кр. 95 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 32 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 05 п.

Књижевна вест.

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊЕМ ПОМЕНУ
од смрти
ВЕЛИКОГ СРПСКОГ ПЕСНИКА ВЛАДИКЕ ЦРНОГОРСКОГ
ПЕТРА ПЕТРОВИЋА-ЊЕГОША

издали смо:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

са истумаченим речима за разумевање овога јединственог и дивнога спева великог песника.

ЦЕНА ЈЕ — 80 НОВЧИЋА.

Ко нам новац у напред пошаље добиће књигу у крстоплету о нашем трошку.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

47 7—

ОГЛАСИ.

ИЗУЧЕНА КРОЈАЧИЦА

вешта швања и спремању соба тражи место код одраслије деце или код госпође без деце. Упитати за адресу код администрације „Заставе“. 131 1—1

МОЈУ КУЋУ

састојећу се из више соба и два отворена локала, употребљива за дућан, месарницу или крчму — лежећу на најпрометљивијем месту у Ст. Пазуви рад сам дати у најам на једну или више година. Рефлектанти нека се обрате на мене особна. Цена најамнине према погодби.

Сава Реткаш
134 1—3 у Старој Пазуви.

Повративши се из иноземства позивам учтиво пошт. публику, да изволе прегледати **шпецијалитете** које сам донео и који се тичу **моде за мушке и женске.**

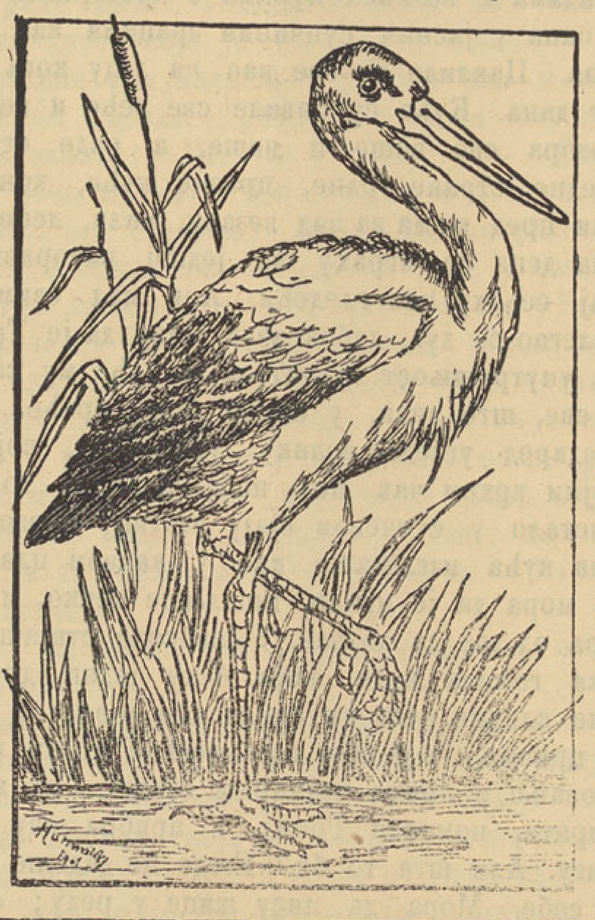

Изворни енглески шешири

помодна новина сезоне.

Осим самопродаје ц. кр. дворске творнице шешира **Хајнриха Ита у Бечу** пошло ми је за руком и

САМОПРОДАЈУ

ц. кр. дворске творнице рубља *М. Јоз и Левенштајна* из Прага придобити и продајем право са марком „*Лава*“ снабдевено рубље.

Иноземне новости у **краватама** као и све шпецијалитете у великом избору.

Засебно оделење за врло фину робу од коже.

Предмети достојни да се виде у мушкој и женској моди и то: свилене, чојане и за прање блузе. Свилене, чојани и дишес-жупона.

Ванредне новости!!

ЖЕНСКЕ АНТУКЕ и ФАНТАЗИ-СУНЦОБРАНА.

Богато стовариште: накита за женске хаљине, као и све потребне предмете за женску моду.

Велико стовариште француских мидера.

С поштовањем

С. Ковач, *трговина код „Роде“*
1—1 135 *у Новом Саду, главна ул. бр. 25.*

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.